

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm XIII. Irrefragabili.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

tari debet primò: Nisi expresse addatur, vt Episcopus v. g. auctoritate Apostolica, vel vt delegatus Sedis Apostolicæ procedat, sicuti Gl. cit. monet. Secundò: Nisi ex adiunctis aliud colligatur; vt quia Papa formam procedendi præscribit, quæ ordinariæ iurisdictionis limites excedit; v. g. vt in causa in qua appellare licitum est, remota appellatione procedatur, sicuti Inn. notat, & Abb. n. 3.

In dubio autem potius existimandum est Principem voluisse excitare iurisdictionem ordinariam; adeò vt verba rescripti, si id fieri possit, secundum ius commune, & non vt specialem commissionem continentia intelligi debeant: præsertim si secundum alium intellectum verborum, alteri præiudicium fieret, vt etiam habetur infra c. pen. hoc tit. & notat Gl. magna hic in fine. Innoc. in hoc c. 4. Quærit hic Abbas: Si Papa per rescriptum noluerit causam delegare, sed iurisdictionem Episcopi ordinariam exercere; is autem per errorem procedat vt delegatus, num processus & acta valent. Negatiuè respondet, & rectè: Quia auctoritate ordinaria, qua procedere potuit, noluit: qua autem procedere voluit, auctoritate delegata, non potuit, cum ea commissa non sit. Ergo irrita sunt acta, argum. c. cum semper, 23. de offic. delegati. Vide eundem Abb. in c. cum ex officij, n. 29. de præscript.

CAPITVLVM XIII.

Irrefragabili.

PARAPHRASIS.

Prælati Ecclesiarum ad corrigenda crimina, & reformandos mores subditorum, maxime clericorum, prudenter ac diligenter attendere debêt; ne alioquin subditorum peccata ipsis imputentur. Atque vt correctionis, ac reformationis officium liberè exercere possint, decernit Innoc. III. in Concilio generali Lateranensi, quòd nec consuetudo, nec appellatio executionem ipsarum valeat impedire, præterquam si modum in corrigendo excedant. Quòd si in aliqua

Ecclesia consuetudo obtineat, vt Canonici à Capitulo puniantur, tum eo negligente, Episcopus moneat, iubeat, ac competentem terminum statuatur, intra quem correctio fieri debeat: alioquin ipsemet Episcopus, prout animarum eius cura requirit, corrigere per censuras Ecclesiasticas non intermittat.

SVMMARIVM.

1. Prælati Ecclesiarum ex officio tenentur subditorum, præsertim clericorum crimina corrigere.
2. Inferior Episcopo v. g. Capitulum Cathedrale aut Decanus vel Archidiaconus, contra Episcopum præscribere potest iurisdictionem in diœcesanos v. g. Canonicos, aliòsue clericos, etiam priuatiuè.
3. Neq; tamen vlla consuetudine Episcopo omne ius corrigendi, etiam in habitu, adimitur.
4. Si inferior negligens fuit in officio suo, & illud desinito tempore non faciat, ipse facit superior.
5. Canonici seu Capitulum Cathedrale non potest vig. ore vilius consuetudinis cessationem à diuinis imponere absque causa rationabili & manifesta.

NOTANDVM I. Prælati Ecclesiarum ex officio tenentur subditorum, præsertim Clericorum, crimina corrigere: alioquin peccata ipsis imputantur, tanquam indirectè voluntaria: cum ea, vt supponimus, possint impedire, & ratione officij sui, adeòque ex iustitia impedire obligati sint. Vide quæ dixi lib. 1. Th. mor. tr. 2. c. 3. n. 8.

NOTANDVM II. A correctione Prælati non appellatur, nisi is modum excedat. Qua de re dixi c. præc.

NOTANDVM III. Inferior Episcopo, v. g. Capitulum Cathedrale, aut Decanus, vel Archidiaconus, contra Episcopum præscribere potest iurisdictionem in diœcesanos, v. g. Canonicos aliòsue Clericos, etiam priuatiuè, seu excluso Episcopo, vt aperte colligitur ex textu, & docet Abb. hic n. 1. & in c. pastoralis, n. 7. hoc tit.

Vuuu 3

Limi-

Limita: Quod consuetudo non valeat, per quam Episcopo omne ius corrigendi, etiam in habitu adimitur; ita ut tamen Capitulum, Decanus, vel alius, ad quem de consuetudine pertinere debet, id negligat, Episcopus se immiscere non possit. Nam talis consuetudo esset Ecclesijs damnosa; imò contra institutionem officij Episcopalis, quod se ad totam diocesin, seu omnes diocesanos, qui specialiter exempti non sunt, extendit, argum. c. cum non liceat, 12. de præscript.

NOTANDVM IV. Si inferior in officio suo negligens sit, modus compellendi illum est, ut definiatur tempus, intra quod rem expedire teneatur; alioquin ipsemet Superior, quod iustum ac debitum est, statuat, & exequatur. Atque hac ratione in iurisdictionalibus Superior supplet negligentiam inferioris; v. g. Episcopus negligentiam Capituli, vel Decani Cathedralis: sed non vice versa. Tamen enim in beneficiorum collatione propter negligentiam Episcopi potestas ad Capitulum deuoluatur, c. 2. de concess. præbend. non ita tamen in exercenda iurisdictione. Quia maior vnio est inter Episcopum & Capitulum in beneficiorum collatione: At verò iurdictio, spectato communi iure, Episcopi propria est, licet consilium Capituli requiri debeat. Vide Abb. hien. 3.

§. Cæterùm.

PARAPHRASIS.

Si Canonici absq. causa rationabili & manifesta cessauerint à diuinis, præsertim si id agant in Episcopi contemptum, is nihilominus, si voluerit, in Ecclesia Cathedrali officia diuina celebrare potest. Et Metropolitanus, ad querelam Episcopi, tanquam Sedis Apostolicæ delegatus, per censuram Ecclesiasticam, cognita veritate Canonicos compescat.

NOTANDVM Vn. Etsi Canonici, seu Capitulum Cathedrale iurisdictionem in Ecclesiasticis alicubi per præscriptam cõ-

suetudinem exercent, non potest tamen cessationem à diuinis imponere absque causa rationabili, & manifesta: Alioquin Episcopus ad obseruationem non tenetur, & de eo conqueri potest apud Metropolitanum.

Sed quare dicitur, quod Metropolitanus tanquam delegatus Sedis Apostolicæ procedere debeat; cum ordinario, seu metropolitano iure, Episcopo conquerente, cognoscere possit, saltem si causa ipsius Episcopi agitur, ita ut ipsemet Iudex esse nequeat, iuxta ea quæ dixi suprâ in c. pastoralis. Respondeo cum Ioann. Andr. hic n. 29. Quia causa ardua est, ex cuius tractatione scandalum atque perplexitas oriri potest, merito visum fuit, eam à Metropolitano auctoritate Apostolica, ideòque efficacius expediendum esse. Vide c. quamuis, 8. eod. tit. in 6.

CAPITVLVM XIV.

Quoniam.

PARAPHRASIS.

Si in aliqua ciuitate aut diocesi, populi diuersarum linguarum ac rituum degant, præcipit Concilium Lateranense sub Innocent. III. ut Episcopus loci idoneis Ministros ipsis constituat, qui secundum diuersitatem rituum, ac linguarum sacramenta ministrent, ac Verbum Dei prædicent. Id verò omnino prohibetur, ne in vna ciuitate aut diocesi duo sint Episcopi. Sed si ob dictas causas necessarium videatur, poterit Episcopus Suffraganeum Episcopum constituere, tanquam Vicarium suum, qui ipsi in omnibus obediatur, ac subiectus sit. Alia autem ratione si quis ad Episcopalia munera se ingesserit, ipso facto excommunicatus sit, & ab omni ministerio ecclesiastico dependendus; inuocato etiam, si opus sit, auxilio brachij secularis.

SVMMARYM.

1. Valde conueniens est, ut Romana Ecclesiæ ritus reliquæ ecclesiæ sequantur.

3. In